

ფეხები

№9, 2017

პატარა ბიჭის ლექსი

ჯერ პატარა ვარ, პატარა ბიჭი,
 ღმერთმა მიბოძა მე ქართველობა
 და სიყვარულის უსაზღვრო ნიჭი
 კალთით მაბერტყა და მიწყალობა.
 როს დავიბადე საქართველოში,
 მისი ფერება ვალია ჩემი,
 მემამაყება, მემამაყება,
 ასე ლამაზი, ვით დედაჩემი.
 მალე სკოლაში მიმაბარებენ,
 ვისწავლი ენას სათაყვანებელს,
 დედა ენაო, ჩემო ენაო,
 მოგისაღბუნებ, როგორც დედაჩემს.
 ქრისტიანი ვარ, პატარა ბიჭი,
 ტაძარში ხშირად ვეზიარები,
 უფალო ჩემო, მადლობა დიდი,
 დედიკოსავით გეაღერებ.
 მადლობა დიდი, მადლობა დიდი,
 შენ, გულო ჩემო, ციციქნავ, ფრთხილავე,
 ამ სამყაროში გამიბი ხიდი,
 აღუვსებელი გრძნობის ფიალავე!
 ჯერ პატარა ვარ, პატარა ბიჭი,
 ღმერთმა მიბოძა მე ქართველობა,
 მან სიყვარულის უსაზღვრო ნიჭი
 კალთით მაბერტყა და მიწყალობა.

მხატვარი
ბიორბი ჩაჩანიძე

ნუნუ კამუკაშვილი

გული ლხენით მევესება

სკოლაში რომ მივდივარ,
 გული ლხენით მევესება –
 რამდენი რამ გვასწავლეს
 მოთხრობებმა, ლექსებმა.
 წინაპარი, რამდენი,
 დიდებული გვეყოლია –
 თუნდაც დიდი მგოსნები:
 შოთა, დავით, ილია,
 ტატო, ვაჟა, აკაკი,
 გოგლა, გალაკტიონი...
 მათი ლექსი სულ მოსჩქევს,
 როგორც მტკვარი, რიონი.
 სამეგობროდ, სამოყვროდ
 გული გულებს ებმება,
 რამდენი რამ გვასწავლეს
 ჩვენმა მასწავლებლებმა.

ზარმაცი წრუნუნა

სამაგიეროდ, დედა ღელავდა ძალიან.

– სამემოდგომო გამოგყვება და მერე ნახავ! კაკლუჭის თამაშის ნებას აღარასოდეს დაგრთავ! – იმ იმედით, რომ დავემუქრები, ეგებ მერე მაინც გააპაროს წიგნისკენ თვალიო, ეზოში

– როდემდე გინდა, მაგ კაკალს ბურთივით სდიო? დროა, სამეცადინოდაც მოიცალო და ბოლოს და ბოლოს გაზეთის ის ნაგლეჯი მაინც წაიკითხო, რომელშიც ყველის ნაჭერი იყო გახვეული! – ხან წარბის შეკვრით და თვალების ბრიალით, ხან დაყვავებით და თავზე მზრუნველად თათის გადასმით ონავარ წრუნუნას ჭკუას არიგებდა დედა, თუმცა კაკლის კენწვლით გართულ წრუნუნას სამეცადინო რომ ჰქონდა, ეს სულაც არ ანაღვლებდა.

მოცუნცულე წრუნუნას სოროს ფანჯრიდან ხშირ-ხშირად გასძახოდა, მაგრამ რად გინდა?! პასუხად წრუნუნა ან „გოოოლ“-ო ყვიროდა, ან პასი მომეცით, პასიო, გაიძახოდა!

უაზრო ძახილი თავადვე მობებრდა დედას – ამისთანა გაუგონართან ჩიჩინს აზრი არა აქვს. ვიდრე სირცხვილს არ ჭამს, ჭკუას მანამდე ვერ ისწავლის! – უკმაყოფილოდ ჩაიწრუნუნა და დანანებით ჩაიქნია თათი.

მზია ჩხატინი

ბაჯი-ბუჯი სკოლაში მიდის

ტოროლამ რომ დაჰკრა ზარი და გაიხსნა ზეცის ფარდა, – სკოლისაკენ! ჩქარა! ჩქარა! ბაჯი-ბუჯი წამოვარდა, აბა, სწრაფად! აბა, მარდად! აიწვართა, აიძართა... რა დილაა! ვიშ! ვიშ! ვიშო! გადანდალდა სავარჯიშოდ, მერე წუთით გაირინდა, გადახედა ტყეს და მინდორს, მზეს გასძახა აივნიდან, მზეო, დილა მშვიდობისო.

ჩაიარეს ბაჭიებმა, მიჰყვნენ მელაკუდები, ბაჯი-ბუჯმა არ ინება: ამათ გამოვუდგები? აბა, ჩქარა, ჩქარა, დედი, ჩამილაგე წიგნები! მე სულ სხვა გზით გავვარდები და პირველიც ვიქნები. რეკავს ზარი, სკოლის ზარი, წკრიალებს და წკრიალებს, აბა, ჩქარა! ჩქარა! ჩქარა! წულარ დაიგვიანებთ!

ამასობაში დღე დღეს, კვირა კვირას და თვე თვეს მიჰყვებოდა. წრუნუნა იზრდებოდა, ვაჟკაცდებოდა, თუმცა კაკლების დევნას არაფრით ეშვებოდა. ასე უსასრულოდ გააგრძელებდა, ალბათ, ერთ მშვენიერ დღეს მეზობელი სოროდან გამოსული ზურგზე ჩანთამოგდებული თვალეფახულა თავუნა რომ არ დაენახა. მისი ცქერა ერთ რამედ ღირდა. რუხ ბენვს ყურებსა და კუდზე შებმული ბაფთა ძალიან უხდებოდა, ისევე, როგორც ნარინჯისფერი ჩანთა, თოვლივით ქათქათა წინსაფარი და კაკაოსფერი კაბა. შარშანდელ ნამცეცა წრუნუნას სულ აღარ ჰგავდა, არდადეგებზე ისე გაზრდილიყო, თვალს ვერ მოსწყვეტი.

– რადგან ზუსტად ჩემი ტოლია, ორივენი ერთ კლასში ვიქნებით, დავმეგობრდებით, ერთ მერხზე გვერდივერდ ვისხდებით. ჩანთის ნალებში დავეხმარები. გზაში კატამ რომ არ შეაშინოს, სორომდე მივაცილებ ხოლმე... – ამ ფიქრებმა თავი ისე გაიტაცა, წიგნები გულზე მიიხუტა და დანარჩენებთან ერთად სკოლისკენ მიმავალ გზას ამა-

მიბაჯბაჯებს ბაჯი-ბუჯი,
 აუნვდია შავი დრუნჩი...
 უცბად... რაა ესო?
 მაყვლის სუნი მცემსო...
 და მსუნაგმა ბაჯი-ბუჯმა
 მოირბინა მაყვლის ქუჩა...
 გლიჯა, კრიფა, სვლიპა,
 თქვლიფა...
 არ დატოვა ერთი მუჭაც!
 არ ისვენებს, რეკავს ზარი,
 წკრიალებს და წკრიალებს...
 – აბა, სად ხართ? ჩქარა! ჩქარა!
 ნულარ დაიგვიანებთ!

მიდანდალებს ბაჯი-ბუჯი,
 ექაჩება მაყვლის ბუჩქი,
 – ხვდები, რაა ესო?
 – მოცვის სუნი მცემსო!
 ბაჯი-ბუჯი ჩაუქად
 მოცვის ქუჩას ჩაუყვა...
 დრუნჩი აუსვ-გაუსვა,
 კუმპალიც არ გაუშვა.
 კვლავ ასნია დრუნჩი და...
 ახლა: ყოლოს ქუჩიდან
 ქარს რა მოაქვს ესო?
 ყოლოს სუნი მცემსო!

ყად თავანეული გაუყვა. თავუნას რომ შეემჩნია და სხვებისგან ადვილად გამოერჩია, კიბეს, რაც შეეძლო, გაბრეკილი აუყვა. ყურადღების მისაქცევად დერეფანშიც ომახიანად იწრუნუნა, თუმცა ამ ყოყლოჩინობამ დიდხანს ვერ გასტანა. როგორც კი ზარის ხმა გაისმა, დონჯემორტყმულმა მასწავლებელმა – საკლასო ოთახში შემოდიო – ხელით მოუხმო.

მაშინ კი მიხვდა, დედა რჩევებს ტყუილად არ აძლევდა. შუბლში თათი იტკიცა და თავდახრილი საცოდავად მოიბუზა. აბა, სხვაგვარად როგორ იქნებოდა, როცა ამხელა თავვი ისევ პირველ კლასში, თითისტოლა წრუნუნებს შორის იჯდა. მის დანახვაზე თავუნამ გულიანად გადაიკისკისა და ცხვირი აუბზუა.

დარცხვენილი თავუნა სლუკუნ-სლუკუნით უყურებდა ფანჯრიდან, თავუნა მეზობლის თავგმა როგორ გააცილა.

ნეტავ, ამდენი თამაშით დრო არ გაეცდინა, ყოველდღე ახალი სიტყვა დაესწავლა, ერთი მაგალითი ამოეხსნა ან თუნდაც ბნკარი წაეკითხა, მაშინ ასეთ შავ დღეშიც აღარ აღმოჩნდებოდა.

ოდელია, დელია,
ჟოლოც გემრიელია,
ჰოდა, ბარემ ბოლოს
დავაყოლებ ჟოლოს...
თავის კანტურ-კანტურით
ყვავმაც დასცა დასტური.
ბაჯი-ბუჯიც ჩაუქად
ჟოლოს ქუჩას ჩაუყვა,
ერთი ავლა-ჩავლაც და
აღარ დარჩა წამლადაც!

მაძლარი და კმაყოფილი,
კენკრის წვენში ამოსვრილი,
მიდანდალებს ბაჯი-ბუჯი,
აუწვდია შავი დრუნჩი.
მიბაჯბაჯებს ლილინ-ლილინ,
უთახთახებს დიდი ლიპი.
მიდის ყინჩად, მიდის დინჯად
და ჰა, კლასშიც შეაბიჯა
და გაისმა კიდეც იმ წამს
წკრიალა ხმა სკოლის ზარის...

ცა დამესიზმრა ლურჯთვალა

მოსალამოვდა, ძილის დრო მოვიდა. თვალები დავხუჭე თუ არა, მაშინვე ცა დამესიზმრა ლურჯთვალა. მზე დიდი სიხარულით შემცივინებდა და მთელ ქვეყანას ათბობდა. ბუნებამ გაიღვიძა, ირგვლივ ყველაფერი გადამწვანებულიყო. შემდეგ მდინარეზე ჩავედი, ის კი ნაკადულივით ხმაურიანად მოჩუხჩუხებდა და თან მზის შუქზე ვერცხლისფრად ბრჭყვიალებდა. ბოლოს მინდორში გავედი, იქაურობა სხვადასხვაფერი ყვავილით იყო მოქარგული და მათი სურნელი ერთმანეთში ირეოდა. ბალახი ისეთი ფაფუკი იყო, ასე მეგონა, ღრუბელს ვეხებოდი.

გაღვიძება არ მინდოდა, მსურდა, ამ ულამაზეს სიზმარში ჩავრჩენილიყავი და იქ გამეგრძელებინა ცხოვრება, რადგან ყოველდღე სიამოვნება მიმელო.

რალა თქმა უნდა, გამეღვიძა, თუმცა ყოველდღე და ყოველდღე სიამოვნებას ვიღებ, რადგან დილით ჩემი სიზმარი თვალწინ მიდგას, ღამე კი შევიგრძნობ მას.

ანი ირაქაშვილი
V კლასი

სკოლა-ლიცეუმი „პრომეთე“

ბაჯი-ბუჯი გაიბლინდა:

– მეც აქა ვარ, მოგისწარით!
ხი-ხი, ხი-ხი! ხა-ხა, ხა-ო,
კლასი ფეხზე დგას, შეშლილი...
სად იყავი? დამთავრდაო
უკვე ბოლო გაკვეთილი!
არ დაიბნა ბაჯი-ბუჯი,
აიბზიკა შავი დრუნჩი,
– აგე! ნახეთ ნობათი,
მე რომ ჩანთით მოგართვით!

ნობათიო? ნობათად,
ნეტავი, რა მოგვართვა?
ეცა ჩანთას თახვი და
კბილი გაჰკრა, გაფლითა.
– ვაი, ვაი, მიშველეთ,
დავითხუპნე ლაფითა!
რისი ლაფით! სავსეა
ჩანთა კენკრის ფაფითა –
მწიფე მაყვლის ფაფითა,
მწიფე ჟოლოს ფაფითა...

ბაეშეთა

შემოქმედება

კატო სამხარაძე,
5 წლის

ელენე შურულაია,
IV კლასი

ეცა ჩანთას ციყვი და ყვირის:
 – მოცვი ვის გინდათ?
 – მაყვლის ფაფა ვის გინდათ?
 ფოლოს ფაფა ვის გინდათ?
 კენკრის წვენი დასვრილმა
 თახვმაც ჩაიხითხითა.
 მსუნაგს ფოლოს ნაწური
 დასდის ორთავ ლოყაზე
 და სუყველა გარს უვლის,
 ლოკავენ და ლოკავენ...
 ის კი ყვირის: – მიშველეთ,
 შემჭამეენ... მომკლავენ!...
 – ცოტა კენკრა ჩვენც გვინდა, –
 სარკმელს მოდგნენ თიკნები...
 ბაჯი-ბუჯი შეშინდა,
 – არ შეჭამოთ წიგნები!
 მაყვლის წვენში ჩამტკბარი
 ყდა რომ ჩაახრამუნა,
 – ზღაპარია, ზღაპარი! –
 გაიბადრა თახვუნა!

მხატვარი
თეა მიქაია

ბრძენი მასწავლებელი,
 ჭრელი ჭოტი, ბებერი,
 დგას ვეება სათვალით
 და ბელს ჭკუას ასწავლის:
 – კმარა ღიპის თახთახი!
 ტვინი არ გაქვს მაგ თავში?
 მწიფე კენკრას რა უნდა
 წიგნებთან ჩანთაში!

ღიანე, ღზაკონი და თოტნი ჯუჯა ღამოტრები

გულღია შუშის ბაყაყმა ღიანემ და აღისფერმა ნემსიყლაპია დრაკონმა მთელი ღამე უცხო ადგილზე გაატარეს, ახლად გამორეკილ გულის ფორმის ნითელ ღიფსიტებს აკვირდებოდნენ. ღიანე თავის ცხოვრებაში პირველად გახდა ამ საოცრების მოწმე. შუშის ბაყაყის გულის ფორმის ნითელი ღიფსიტები მდინარეში ეშვებოდნენ. ასეთი იყო ამ მოდგმის წესი. ხეზე ასვლას მხოლოდ მოგვიანებით შეძლებდნენ.

ღიანეს რაც თავი ახსოვდა, სულ ხეზე ატარებდა დროს. ფოთლებში იმალებოდა და არასდროს ჩნდებოდა. ძალიან გაუმართლა, რომ ბოლოს და ბოლოს ნათესავეები გაიცნო. ბევრი საერთო აღმოაჩნდათ გასაზიარებელი და მათგან ახალიც ბევრი ისწავლა.

ამას კი მხოლოდ თავის ერთგულ, გულითად მეგობარს, ნემსიყლაპია დრაკონს უმადლოდა.

ნემსიყლაპია დრაკონმა უცხო მხარეში ერთერთი შორეული გადაფრენისას შუშის ბაყაყების სამყოფელი შენიშნა, მიუახლოვდა მათ, რომ უფრო მეტი შეეცყო და მერე ღიანესთვის მოეყოლა.

მოგზაურობიდან სახლში უკან დაბრუნებულმა ეს ახალი ამბავი ღიანეს ახარა:

– ღიანე, შენ მარტო აღარ იქნები, იმ ადგილს მივაგენი, სადაც შენი ნათესავეები ცხოვრობენ.

– როგორ? – გაუკვირდა ღიანეს, – შენ რა იცი?

– გორაკს მიღმა გადაფრენისას ნაცნობი ხმები შემომესმა, ზუსტად ისეთი, როგორსაც მე და შენ გამოვცემთ. მაშინვე მივხვდი, რომ შუშის ბაყაყები იყვნენ და იქით გავეშურე. ქორწილი ჰქონიათ და ამიტომ იყო ასეთი ჟრიაბული. მეც შევეხმიანე და მათ თავისთან

მიმინვიეს. შენი ამბავიც მოვუყევი. ამის შემდეგ ორივე დაგვპატიყეს სტუმრად. წინასწარ უკვე იცოდნენ, რომელ მთვარიან ღამეს გაჩნდებოდნენ მათი ღიფსიტები.

– აუცილებლად უნდა წავიდეთ, მე იმედი აღარც მქონდა, თუ ოდესმე ჩემიანებს შევხვდებოდი, – გაუხარდა ღიანეს.

ასე მოხვდნენ ღიანე და დრაკონი გაუვალის ტყის პირას, იმ მთის მეორე მხარეს, სადაც მდინარე სათავეს იღებდა და ტბას უერთდებოდა.

ღიანეს ახლად გაცნობილ ნათესავეებს უცნაურად მოეჩვენათ დრაკონთან მისი მეგობრობა. აქამდე არც ერთ ხის ბაყაყს არ სმენია მსგავსი ურთიერთობის შესახებ. ღიანემ თავისი ამბავი მოუყვა მათ, რომ ყოველთვის მარტო იყო და საკუთარი მოდგმის არავინ იყო მის ახლოს. რადგან ქომაგიც არ ჰყავდა, სულ ეშინოდა და ხის ფოთლებში იმალებოდა. ერთადერთი, ვისთანაც საერთო ენა გამონახა, სწორედ ნემსიყლაპია ცეცხლისფერი დრაკონი აღმოჩნდა. ორივე ერთ ენაზე საუბრობდა და კარგად უგებდნენ ერთმანეთს. ეს კი ძალიან მნიშვნელოვანი იყო ორი განსხვავებული არსებისთვის. მას შემდეგ, რაც ნემსიყლაპია და ბაყაყი დამეგობრდნენ, ერთმანეთისგან განუყრელები გახდნენ.

– ღიანე, ჩვენი წასვლის დროა, – უთხრა დრაკონმა, – სანამ გათენდება, მოდი, გზას დავადგეთ.

– კარგი, წავიდეთ, – დაეთანხმა ღიანე და წყლის პირს გაუყვინენ.

მდინარის ზედაპირი ღივლივებდა და სარკესავით ირეკლავდა მთვარეს და ვარსკვლავებით მოჭედულ ცას.

ამასობაში წვიმა წამოვიდა. მდინარის ტალღების აჩქარებული ნაკადის ხმაური გაძლიერდა. წვიმა გადაღებას არ აპირებდა, დიანემ და დრაკონმა თავი ფართო ფოთლებს შეაფარეს, რომლებიც იქვე აღმართული ხიდან დაბლა მიწამდე ეშვებოდა. ამასობაში გათენდა, მზემ გამოანათა და სინათლის სხივებმა მწვანე ფოთლებშიც კი შეაღწია.

დიანემ ფართო ფოთლებს ქვევიდან ახედა და ერთმანეთთან ჩახუტებული რამდენიმე თეთრი ბამბის ქულასავით ფუმფულა პანანინა არსება დაინახა, რომლებიც ბაბუანვერას ყვავილებს ჰგავდნენ.

– თქვენ ვინ ხართ? აქ საიდან გაჩნდით?

– ჩვენ თეთრი ჯუჯა ღამურები ვართ. ცეროდენა, ციცქნა, ცუცქნა, ცუნცულა, ფუმფულა, ცხვირპაჭუა და ციდა დაგვიძახეთ. დღისით თავს ვაფარებთ ამ ფართო ფოთლებს, რომელსაც სახლად ვიყენებთ, – აუხსნა ცეროდენამ.

– ხედავთ, დაბლა როგორ დავხარეთ კარავით, ჩვენი გაკეთებულია, რომ არავინ შეგვამჩნიოს და კარგად დაგვიფაროს, – სიამაყით წარმოთქვა მათში ყველაზე უფროსმა, რომელსაც სახელად ცხვირპაჭუა ერქვა.

– როცა მზის სინათლე ატანს ამ ფოთლებში, თქვენც თითქოს მწვანე ფერის ხდებით? ველარც კი გხედავთ, სულ არ ჩანხართ, თანაც, რა პატარები ხართ! ისევე, როგორც მე და დრაკონი. მოდით, ვიმეგობროთ! – შესთავაზა დიანემ.

– ამას რა ჯობს! ჩვენ არავის ვერჩით, არც მწერებს და არც

სხვა სულიერ არსებებს, როგორც ზოგიერთი ღამურა. ჩვენც ხილის ნექტარს ვენაფებით და მხოლოდ ამით ვსაზრდობთ. ისე გვიყვარს ხილი, რომ ცხვირ-პირი სულ მოსვრილი გვაქვს და ასე მოგვწონს კიდეც, – გათამამდა ერთი ციდა ღამურა.

– მართლაც გიხდებათ ყვითელი ფერი, მეც მომწონს, – საუბარში ჩაება დრაკონი, – ჩვენც თქვენთან ერთად გავატარებთ ამ დღეს თქვენი კარვის ქვეშ და მერე ღამით სახლში დავბრუნდებით.

დრაკონი და დიანე თეთრ ჯუჯა ღამურებთან ერთად ეფარებოდნენ ხის ტოტებს, რომლებსაც ძალიან ღამაში ყვავილები ჰქონდა. დრაკონმა ყველა მათგანი სათითაოდ მოინახულა, ახლოს მიფრინდა და გვერდზე დაუსკუპდა.

– ნახე, როგორ ჰგავხარ ამ ყვავილებს, ფორმითაც და ფერითაც, ვერავინ მოგაგნებს და ადვილად დაიმალები, – დრაკონის უცნაური მსგავსება მაშინვე შეამჩნია ფუმფულამ. დიანე კი გამჭვირვალე იყო და ამიტომ ისედაც ვერავინ ვერასდროს ამჩნევდა.

მეგობრებმა უსაფრთხოდ გაატარეს მთელი დღე ახალ ნაცნობებთან ერთად. როცა მოსაღამოვდა, თეთრი ჯუჯა ღამურები გამოემშვიდობნენ მათ და სახლში მშვიდობით დაბრუნება უსურვეს, თვითონ კი ხილის საჭმელად გაფრინდნენ.

დიანე და დრაკონი გაემართნენ თავიანთი სახლისკენ, რომელიც მთის მეორე მხარეს, მდინარის შესართავთან იყო. ბედნიერები და კმაყოფილები იყვნენ იღბლიანი მოგზაურობით.

თეთრი ჯუჯა ღამურის

კოსტა რიკას ტყე-ებში გავრცელებული თეთრი ღამურა სხვა ღამურებს არ ჰგავს – ის არც გამოქვაბულებში ბინადრობს და არც მურა-შავი ფერისაა. სხეული თეთრი ქათქათა ბენვით აქვს დაფარული, ფოთლის ფორმის ცხვირი და ყურები ყვითელი აქვს, ფრთები კი – შავი.

ჰონდურასის თეთრი ღამურა ერთი ციციქნა უწყინარი არსებაა, ის მხოლოდ 6 გრამს იწონის. მისი სხეულის სიგრძე 4-5 სმ-ია, როცა ფრთებს გაშლის, 10 სანტიმეტრს აღწევს.

დღისით, როცა მზის სხივები ფოთლებში აღწევს, ჯუჯა ღამურების თეთრი ბენვი მწვანე ფერს ირეკლავს, ამიტომ ისინი თითქმის უხილავი ხდებიან და კარგადაც ინიღბებიან.

თეთრი ღამურების თავშესაფარს – ჰელიკონიას – ლამაზი კაშკაშა ყვავილები აქვს: ნარინჯისფერი, მენამული, წითელი, ყვითელი, ვარდისფერი... ეს ყვავილები სინამდვილეში სახეცვლილ მცენარის ყლორტია.

თეთრი ღამურები თავშესაფარს ტროპიკულ ტყეებში გავრცელებული ყვავილოვანი მცენარის ფართო ფოთლებისგან იკეთებენ. ამ მცენარეს ჰელიკონია ჰქვია. ღამურები ფოთლის ძარღვებს გადალტნიან, რის შემდეგაც ფოთოლი ტენტივით მოიკეცება და დაიხრება. დახრილი ფოთლის ქვეშ რამდენიმე თეთრი ღამურა ერთად ცხოვრობს.

ჰელიკონიას ყლორტები იმდენად დიდია, რომ მათში თითქმის მთლიანად არის ჩამალული ნამდვილი ყვავილი. მისი ტკბილი ნექტარს – კოლიბრს – შეუძლია ამოწვოს თავისი ნისკარტით.

ჯუჯა ღამურები ფიკუსის ნაყოფით იკვებებიან. ეს ლედისმაგვარი ხილი ტროპიკული ტყეების მარადმწვანე მცენარის ნაყოფია და თეთრ ღამურებს განსაკუთრებით უყვართ.

პყრთი და კომპიუტერი

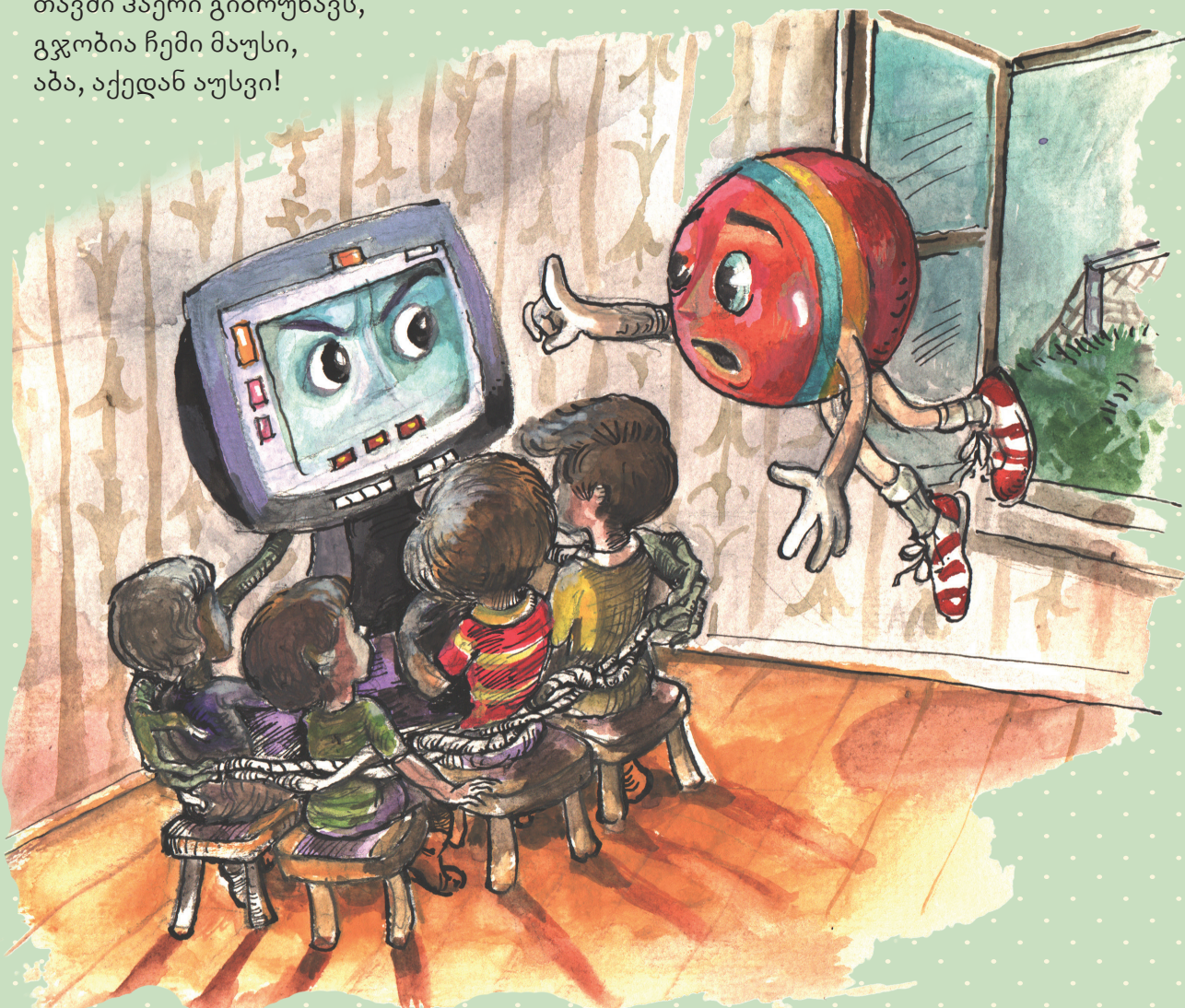
ბურთი უტევს კომპიუტერს...
რად ჯავრობს და რას ბუტბუტებს?

– თავი გგონია უმტერო,
ოთხკუთხა კომპიუტერო?!
აბა, დაფიქრდი, რას შევები,
რომ ჩაგიბლუჯავს ბავშვები,
თვალეებს მაცდურად აცეცებ,
თავზე ხვევ ფერად საცეცებს!..
ტყე მწვანით გადაინისლა,
ყვავის ატამი და ნუში,
ახსენი ბავშვებს თილისმა,
ზოგჯერ ეზომიც ჩაუშვი!

– გაბერილო და ტრაბახავ,
პასუხის ღირსიც არა ხარ,
თუმც ტყავი გმოსავს მდიდრულად,
თავში ჰჰაერი გიბრუნავს,
გჯობია ჩემი მაუსი,
აბა, აქედან აუსვი!

– მე წავალ, მაგრამ ამ ბავშვებს
თუ არ მიხედეს დიდებმა,
დღედაღამ შენი ყურებით
თვალეები დაეზინდებათ.
მოედვენთებათ სხეული,
ფიქრები დაუმძიმდებათ,
ფერად სიზმრების სანაცვლოდ
კომმარი დაესიზმრებათ.

მხატვარი
მალხაზ კუსაშვილი

მწერალი ვასილი კარისტი (ხარისჭირაშვილი) 1938 წელს დაიბადა საფრანგეთის ქალაქ მონპელიეში. მშობლები, თამარ ჯაველიძე და დავით ხარისჭირაშვილი, ქართველი ემიგრანტები იყვნენ. ვასილი კარისტმა სორბონის უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკულტეტი დაამთავრა. პიესებისა და რომანის გარდა, ის არის რამდენიმე საბავშვო წიგნის ავტორი. ჟურნალი „დილა“ გთავაზობთ მწერლის საბავშვო სერიის „შიკოლეტისა და ლადიდუს“ პირველ ნაწილს და ქართველ ბავშვებს გადმოგცემთ ვასილი ბაბუს მოკითხვას და კეთილსურვილებს პარიზიდან.

ვასილი კარისტი

შიკოლეტ და ლადიდუს ტყეში მივიან

ტორმენტინების ოჯახში იმ ღამეს ყველას უნდა სძინებოდა, ყველაზე ტკბილად კი ორ პატარას – უსაყვარლეს ბაჭიკუდებს, შიკოლეტ-გოგოს და ლადიდუ-ბიჭს (ეს სახელები „სალათუნას“ და „ბოლოკას“ ნიშნავს). თუმცა სიცხეც და სავსე მთვარის კაშკაშიც ისევე აფხიზლებდა მათ, როგორც ერთი საიდუმლო და სახიფათო გეგმა. შიკოლეტი საწოლიდან წამოინია და ტყუპისცალს კინკრიხოზე მოუღიგინა: – ლადიდუ, გძინავს?

– მშვენივრადაც მეძინებოდა, ვიღაცის ღუტუნი რომ არ მიშლიდეს ხელს.

– როდის წავალთ?

– ჯერ არა. მეძინება, მაცადე, – ზურგი შეაქცია დაიკოს და თავი თათებში ჩარგო.

– რა საძაგელი ხასიათი გაქვს. რაკი ასეა, მარტო წავალ. ნახვამდის! – ის იყო, ფანჯრიდან ბაღში უნდა ესკუპა, რომ ლადიდუ წამოხტა და დაიკოს საღამურში სწვდა. – ახლა დანეჭი. გპირდები, ხვალ წავალთ!

– შეიძლება, შენს ლოგინში დავწვე? მე-შინია.

– დანეჭი, თუ ხმას არ ამოიღებ.

ლადიდუმ ისევ ჩარგო თავი თათებში, გრძელი ყურები თვალებზე გადმოიკეცა და მალე ტკბილი ფშვინვაც ამოუშვა.

შიკოლეტს კი არ ეძინება, ზურგზე წევს თვალდაჭყეტილი და ხედავს, როგორ მიდის იმ დიდ, ბნელ ტყეში, ბავშვებს რომ სასტიკად ეკრძალებათ შესვლა.

შიკოლეტის და ლადიდუს მშობლიური სოფელი, კურდღელიაკი, მაღალი გორის წვერზე მდებარეობს და საფრანგეთის ულამაზეს ხეობას დაჰყურებს. ნაცრისფერი, თეთრი და ყავისფერი კურდღლები, რომლებსაც ბედმა ამ სამოთხესავით ლამაზ კუთხეში ცხოვრება არგუნა, თითქმის სრულყოფილ ბედნიერებას განიცდიან და ტკბებიან სიცოცხლით, მით უფრო მას მერე, რაც მათი „მომაკვდინებელი მტრისა“ აღარაფერი ისმის.

მტერი, ჯერ რომ თვალთ არავის უნახავს, შვიდი საუკუნის წინათ შემოსჩვევია სოფელს. გაუფრთხილებლად მოდიოდა ღამით და ორ-სამ კურდღელს იტაცებდა. მათი კვალი სამუდამოდ უჩინარდებოდა. წარმოგიდგენიათ, რა საშინელება იყო კურდღლების ცხოვრება, შვიდასი წელი განუწყვეტელ შიშსა და კანკალში რომ გადიოდა?! რატომ უნდა ყოფილიყვნენ სამალავში მუდმივად? იმიტომ, რომ უხილავ მტერს არ ჩაეხრამუნებინა ისინი.

უკანასკნელი მსხვერპლი მალიკოლნი ტოლ-მენტინი იყო. იგი შიკოლეტის და ლადიდუს პაპის პაპის პაპის ძმა გახლდათ. ეს ბატონი ყოფილა სოფლის თავკაცი და რწმუნებუ-ლი. ყველაზე მხიარული და თავდადებუ-ლი რაინდი მთელ მოდგმაში, ვინც კი კურდღელთა ხსოვნას შემოუნახავს. მისი თანდასწრებით ნებისმიერი ჩხუბი, უთანხმოება და გაუგებრობა უმალ გვარდებოდა. ერთ მშვენიერ დღეს კი, ამ ორმოცდაათიოდე წლის წინათ, უეცრად ისიც გაქრა. მისი კეპი, მონოკლი და დოლი მუხის ძირში ეპოვათ უღრანი ტყის პირას. ცხადია, ამ ტრაგიკული ამბის შემდეგ არც ერთ კურდღელს აღარ გაურისკავს უსიერ ტყეში შესვლა, ტყეში, სადაც ქარიც კი ჩვეულებრივად როდი უბერავს – გმინვით ღმუის და მოთქვამს.

სოფლის მოედანზე, კარგა ხანია, აღუმართავთ თავდადებული მალიკოლნის ძეგლი წარწერით „მალიკოლნი საუკუნოდ მადლიერი თანამოქალაქეებისგან“. სოფლის მერს მიაჩნდა, და ალბათ არც მთლად უსაფუძვლოდ, რომ მალიკოლმა თავი გასწირა მოყვასი კურდღლების გადასარჩენად. მართლაც, მისი გაქრობის შემდეგ სოფელმა ამოისუნთქა. ირგვლივ სიმშვიდემ და კეთილდღეობამ დაისადგურა და მტერიც აღარ გამოჩენილა. ამის მიუხედავად, კურდღლები მაინც გამუდმებით ფიქრობდნენ უხილავ მტერზე. გინდა – არ გინდა, უნებურად ეფიქრებოდათ. იხსენებდნენ და წარმოიდგენდნენ მას ხან ძალიან ველურ, ბარბაროს ადამიანთა მოდგმიდან, ხან სასტიკი მხეცებისა და მტაცებლების დინასტიიდან. იდუმალებით მოცული მტერი კი დღემდე რჩებოდა უჩინარ არსებად. ერთადერთი, რაც სოფელში მასზე ზუსტად იცოდნენ: „ის“ ნამდვილად ზედმეტად იყო დაინტერესებული კურდღლებით!

შიკოლეტმა და ლადიდუმ გადანყვიტეს, ამოეხსნათ უხილავი მტრის საიდუმლო, ისე, რომ ამ ამბისა მშობლების ყურამდე ნიავსაც კი არაფერი მიეცანა. ბაჭიკუდა ტყუუბებმა ისარგებლეს, რომ მამა ტორმენტინი სტაფილოსა და ძირტკბილას კრეფით იყო გართული, დედას კი შორიდან შესძახეს, მინდორში მარწყვის მოსაკრეფად მივდივართო. მაღამ ტორმენტინმა, საღბის ჩაის რომ სვამდა ორ მეგობარ ქალბატონთან ერთად, კატეგორიულად გააფრთხილა შვილები, ბნელი ტყის მხარეს არ წასულიყვნენ, და ჩაის სმა განაგრძო.

– გიჟები კი არ ვართ! – ამაყად გაეპასუხა ბაჭო-გოგო.

– მეტიც, ზედმეტად ჭკუადამჯდარი ბაჭი-ები გახლავართ! – დაამატა ბაჭო-ბიჭმა.

უკვე კარგა ხანია, რაც ლადიდუ და შიკოლეტი ბნელ, უსიერ ტყეში მიაბიჯებენ. ისე ბნელა, როგორც სოროში და უცნაური ხმებიც გაისმის. ლადიდუ დაიკოს თათში ჩაფრენია.

– ძალიან მეშინია, – ცახცახებს შიკოლეტი.

– აქ ვარ, ნურაფრისა გეშინია! – ამშვიდებს ლადიდუ.

– სულაც არ მეშინია, სულაც არ მეშინია! – კანკალებს ბაჭო-გოგო.

უცებ ბაჭიების წაგრძელებულ ყურებს ხვრეტს ხრინნიანი ხვრინვის ხმა. უზარმაზარი ბუჩქი, შვიდჯერ მაღალი კურდღლებზე, შეზანზარდა და მძიმედ გამოსწია მათკენ.

და აი, გამოჩნდა ქერცლითა და გრძელი ბენვით დაფარული გიგანტური, წაგრძელებული თავი ვეებერთელა ნითელი თვალებით. ტყუუბები თითქოს ადგილზე მიაღურსმა ვიდაცამ. გაქვავდნენ და თვალები მაღლა ალაპყრეს, მხეცისკენ.

– დავილუპეთ, – ნაიჩურჩულა ლადიდუმ, – ეს ნამდვილად გოლიათი კვერნაა!

მართლაც, ბაჭიების წინ პრეისტორიული ურჩხული აღიმართა. ეს საძაგელი მხეცი ტირანოზავრების შორეული წინაპარი უნდა ყოფილიყო. ტირანოზავრების, ანუ დინოზავრების შორის უსაზარლესის წინაპრის, სისხლისმსმელი მტაცებლისა. ეს კია, ლადიდუს ეს ვერ ეცოდინებოდა – ის თანამედროვე ბავშვი როდი იყო, რომელმაც ყველაფერი იცის დინოზავრებზე. და აი, ურჩხულის თავი გრძელი კისრის ბოლოში გამოქვავბულის ხმით ალაპარაკდა. ზუსტად ისე, მასწავლებელი რომ ანაწევრებს სიტყვებს კარნახისას:

– ა-რა-ფე-რი გე-მუ-ქრე-ბათ, ა-რა-ფე-რი. დამ-შვიდ-დით, ა-ლარ მაქვს კბი-ლე-ბი. აი, ნა-ხეთ!

და უზარმაზარი, გამოქვავბულის მსგავსი კბილებჩაცვენილი პირი დააფჩინა, საიდანაც გამონასუნთქის ცხელი ოხშივარი გამოიფრქვა და გამოჩნდა იასამნისფერი ენა, გრძელი, გრძელი, გრძელზეც გრძელი...

– მას შემდეგ, რაც შვიდი საუკუნის წინათ უკანასკნელი კბილებიც დამცვივდა, ვეგეტარიანელი გახვდი. ამან გუნებასთან ერთად გემოვნებაც შემიცვალა.

– ძალიან ლამაზი ხმა კი გაქვთ, – წამოიკნავლა შიშით გულის წასვლამდე მისულმა შიკოლეტმა.

– ასე ფიქრობთ? მართლა? როგორი თავაზიანი ხართ. ესე იგი, აღარ გაშინებთ?

– ვალიარებთ, – ამბობს ლადიდუ და ცდილობს, ამოისუნთქოს. – იმდენად გახვართ გოლიათ კვერნას, ცოტა ეჭვი გვეპარება, ბოლომდე ვერც გენდობით.

– ეს იმიტომ, რომ მე მონსტროზავრი ვარ, – ამბობს მხეცი დაბალი ხმით, – დედამინაზე შემორჩენილი ერთადერთი ეგზემპლარი. ეს მე ვარ ის დიადი მრისხანე კვერნა,

თქვენს წინაპრებს რომ ანიოკებდა. მე გახლავართ წინაპარი ყველა იმ ტაკიმასხარა ქრცვინისა და კვერნასი, თქვენ რომ ასე გეშინიათ. თუმცა სულ ტყუილად მიფრთხილ. მე კურდღლები ჩემიანებად მიმჩნობართ, თქვენთვის სიკეთე მსურს. ძალიან მომწონხართ. კურდღლები საუკეთესოდ მართობდნენ ადრე. თქვენ პირველი ბაჭიები ხართ, ვისაც მთელი ორმოცდაათი წლის მერეღა ვხედავ თვალით. ხო, უკვე ორმოცდაათი წელია, რაც უარი ვთქვი მათთან მეგობრობაზე.

– ორმოცდაათი წელი ამბობთ, ესე იგი, ეს თქვენ მოიტაცეთ და გადასანსლეთ ჩვენი ბიძა მალიკოლნი? – წამოიძახა შიკოლეტმა.

– მე გადავსანსლე ძვირფასი მალიკოლნი? რა საშინელებას მნამებთ?! შვიდი საუკუნის განმავლობაში, რაც კბილები დავკარგე, არც ერთი კურდღლისთვის ხელი არ მიხლია. მე იმდენად მიყვარს მათი კამპანია. მათ გვერდით თავს ყოველთვის ბედნიერად ვგრძნობდი.

– კი მაგრამ, თქვენ ხომ ის ხართ, ვინც კურდღლებს დაუნდობლად იტაცებდა, ვინც უბედურებას თესდა ჩვენს სოფელში, ვინც გვდევენდა?

დიადმა მრისხანე კვერნამ თავი დახარა:

– მართალია... შემინდეთ... ვალიარებ, რომ გაგაუბედურეთ. შვიდი საუკუნის განმავლობაში უთვალავი კურდღელი მოვიტაცე. ძალიან ვწუხვარ.

– მეზიზღებით! – იყვირა შიკოლეტმა.

კვერნა ტყუუბების წინ დანაშაულში გამოჭერილი კუდამოძუებული ძალღვივით განვა და მსხვილი ცრემლებისგან გუბე დააყენა. შიკოლეტსა და ლადიდუს თათებიც კი გაულუმპა გუბემ.

– ეჰ, რომ იცოდეთ... – ამოიხვნეშა ბებერმა მხეცმა.

– ზუსტად მაგიტომაც მოვედით, რომ ბოლოს და ბოლოს გავიგოთ, რა ხდება! – თქვა შეუვალი იერით და მკაცრი ხმით ლადიდუმ, კუნძზე მოკალათდა და დაიკოც მუხლებზე დაისვა. – აბა, გისმენთ!

– აი ჩემი თავგადასავალი: არ მყავს ოჯახი, არც მამა, არც დედა, არც და, არც ძმა, არც ცოლი, არც შვილები... ერთადერთი ვარ ჩემს სახეობაში. მარტოდმარტო ვარ, სულ მარტო, – ისე ძლიერად აქვითინდა, რომ კუნძმაც კი, რომელზეც და-ძმა ისხდა, კანკალი დაიწყო.

– მისჯილი მაქვს, ვიცოცხლო იმდენ ხანს, რამდენ ხანსაც ეს გორა, ეს მდინარე, ეს სოფელი და თავად დედამინაც იარსებებს. უფრო გასაგებად რომ ვთქვა, მე უზადრუკი უკვდავი ვარ.

– უკვდავი? – წამოიძახა შიკოლეტმა – ეს, ალბათ, შესანიშნავია!

– არც იმდენად. რაც კბილები დავკარგე, ველარც ვნადირობ. ნადირობისას დრო ისე გადიოდა, ვერც კი ვგრძნობდი.

– ამბობთ, რომ აღარ ნადირობთ, მაგრამ, აბა, კურდღლებს რატომღა იტაცებდით?

– მონყენილობისგან. მას შემდეგ, რაც კურდღლებს აღარ ვსანსლავდი, კარგად გავიცანი და აღმოვაჩინე, რომ გასაოცარი მეგობრები ყოფილან. ყველაფერი გამოსდით და ეხერხებათ: სურნელოვანი ბალახებისგან წვნიანების მომზადება, თამაში „ცივა-ცხელა“, გაუგონარი ხუმრობა და მასხრობა. სურდოიანსაც საუცხოოდ მივლიდნენ, მე ხომ ძალიან სუსტი ყელი მაქვს და რაც მთავარია, ისეთ ამბებს ჰყვებოდნენ, რომელთა მოსმენა არასოდეს მბეზრდებოდა:

„ნითელკურდღელა“, „მარკიზ დე კურდღელა“, „ბაჭი-ფიფქია და 7 ჯუჯა ბოცვერი“, „ჩექმებიანი ყურცქვიტა“... ახ, რა კარგი დრო იყო, – სლუკუნით ამოიხვნეშა ცრემლმორეულმა მხეცმა.

– ალბათ, თქვენთვის, თორემ ჩვენთვის და ჩვენი ბიძაშვილი კურდღლებისთვის ეს საშინელი დრო იყო.

– სწორედ ეგ გამაგებინა ბიძათქვენმა მალიკოლნმა. ის ისეთი ღირსეული კურდღელი იყო, შემრცხვა ჩემი ეგოიზმისა და პატივმოყვარეობის. მას საზეიმოდ შევფიცე, რომ კურდღელთა მოდგმას არასდროს დაგზაგრავდი. შევპირდი, რომ შევევუებოდი ჩემს სიმარტოვესა და უსაზღვრო მონყენილობას.

დაფიქრებულმა ლადიდუმ ჩაილაპარაკა, ეს, ალბათ, იოლი არ უნდა იყოსო. მეტიც, ალბათ, ძალიან ძნელიც კიაო.

– მით უფრო, რომ ეს ათობით, ასობით, ათასობით საუკუნე გაგრძელდება... – უპასუხა დიადმა მრისხანე კვერნამ.

შიკოლეტს ცრემლით აევსო თვალები, – ხომ არ შეგვიძლია, რიგორმე დაგეხმაროთ?

– ძალიან მინდა, ისევ მყავდეს საყვარელი კურდღლები, მაგრამ ვიცი, რომ ეს შეუძლებელია.

ლადიდუ და შიკოლეტი ერთდროულად წამოხტნენ კუნძიდან და ერთდროულად შესძახეს – მოვიფიქრე!

შელამებულზე კურდღლების ბატალიონი ტყისპირს მიადგა. ლამპრებითა და სანათებით შეიარაღებულ ჯგუფს წინ ტყუპების მშობლები მიუძლოდნენ. ერთმა ყოჩაღმა და დაკვირვებული თვალის პატრონმა ბაჭიამ, სახელად ფრიმუნემ, შიკოლეტის ჩალის შლაპა და ლადიდუს კოპლებიანი ყელსახვევი მუხის ძირას იპოვა. ისინი და-ძმას ტყეში შესვლისას დაეტოვებინათ, იმ შემთხვევისთვის თუ...

ამის შემხედვარე კურდღლებმა საზარელი ყვირილი მორთეს. იფიქრეს...

– შევიდეთ! – თავდაუზოგავად შესძახა ფრიმუნემ.

– ჩვენი სიკვდილი მოგნატრებია, ავად ხომ არა ხარ?! – დაუყვირეს აქეთ-იქიდან.

– არა, ძალიან კარგად ვართ, ძალიან! – გაისმა ორი ნაცნობი ხმა. გაცოცხლდნენ და დაზაფრულმა კურდღლებმა უკან დაიხიეს და დაინახეს დიადი მრისხანე კვერნა, რომელიც სპილოს დიდებულებით მოაბიჯებდა, ზურგზე კი შიკოლეტი და ლადიდუ შემოესვა.

– ყველანი სოფლის მოედანზე შეიკრიბეთ! უნდა წარმოგიდგინოთ ჩვენი საყვარელი პანტელეონი. ასე ჰქვია მას, ვისაც მხოლოდ სიკეთე სურს ჩვენიანებისთვის!

– ერთი მაგასაც ვნახავთ, ვინა ბრძანდება ეგ თქვენი პანტელეონი, – ეჭვით ჩაილაპარაკა ფრიმუნმა და უღვაში ააცმაცუნა. მაგრამ კიდევ ნახა და თვალეხსაც არ დაუჯერა!

ის დღე იყო და ის დღე. სოფელი აშენდა, აყვავდა, გაძლიერდა. სასიკეთოდ მოუბრუნდა ყოველი წუთი. პანტელეონი ერთად მიდგმულ სამ სახლში დაასახლეს. აქედან ორი იყო სხეულისთვის, ერთი – წაგრძელებული თავისთვის, სახურავიც მოძრავი ჰქონდა.

მთელი მსოფლიოდან მოსულ კურდღელ ტურისტებს, ვარდისფერ ფლამინგოებსა და წეროებს რომ მოჰყავდათ კურდღელიაკში, პანტელეონი დაუსრულებლად აღუნერდა თავის საუკუნო ცხოვრებას, უყვებოდა მონსტროზავრის წარსულს. ეს ამბები ყველა მსმენელს აჯადოებდა და რაც მთავარია, თავად მთხრობელს არასდროს ბეზრდებოდა ამ ამბების კიდევ ერთხელ და მეთათს-ეჯერ მოყოლა.

ბაჭიებიც ჭკუას კარგავდნენ ამ ამბების დაუსრულებლად მოსმენაზე. ერთი გენახათ, როგორ ეურჩებოდნენ მშობლებს, როცა ისინი შინ მოუხმობდნენ.

მერე ყველას თავიანთ სახლებში გაიტუმრებდნენ და სოფელშიც სინყნარე გამეფდებოდა, პანტელეონი ფანჯრის რაფაზე ჩამოდებდა თავს, გაჰყურებდა გარემოს და ტკბებოდა ბედნიერებით.

ლადიდუ და შიკოლეტი „გრძელბაჭიკუდობას“ თამაშობდნენ, მამა ყალიონს ენეოდა, დედა ჯვრული სითვით ქარგავდა ბიძია მალიკოლნის პორტრეტს.

– ასეა... სიმარტოვისთვის არც ადამიანები შექმნილან, არც კურდღლები, – ფიქრობდა პანტელეონი, – დინოზავრები ხომ, მით უფრო...

თარგმნეს
**მარიამ ნიკლაურა და
თამარ ჯაყელა**

(გამომცემლობა „პიპა“, პარიზი, 2007 წ.)

მხატვარი
ორელი ნადელაკი

ბებო დათვის დარიგება

სოფლის ბოლოს, ტყეში,
 ტკბილად, დაბალ ხმაზე,
 ბებო დათვი შვილიშვილს
 არიგებდა ასე:
 – ვერ გავიგე, რას ამბობ,
 რას ბურღუნებ, დათუნი.
 რატომ არ გსურს, ისწავლო
 მშობლიური ქართული?
 მალე დედა გახდები,
 არ შეგშვენის ნანწალი,
 თუ წიგნს არ წაიკითხავ,
 შვილებს როგორ ასწავლი?
 თუ გსურს, მთელ სადათვოში
 იყო მართლაც ქებული,
 თავად უნდა ეცადო,
 იყო განათლებული.

იბეჯითე, იშრომე.
 რით ხარ სხვაზე ნაკლები?
 მინდა, კარგად ისწავლო
 ლექსები და ზღაპრები...
 ბებოს გული გენაცვალოს,
 ნულარ მეკამათები.
 ტყეში არ შეიძლება
 უნიგნური დათვები.
 უამრავ წიგნს გიყიდი,
 ჩემო კარგო დათუნი,
 ოღონდ შენ ისაუბრე,
 ჩვენი წმინდა ქართულით!

მხატვარი
 გიორგი ჩაჩანიძე

დალი მაზმიშვილი

გუმოტუნები

მრგვალია და ძირს ბადე აქვს,
 არც მკა უნდა, არც ცელი,
 ფუმფულა პურს ის გვიმტკიცავს,
 რა ერქმევა?

გადაჭამა ბოსტნეული,
 სამკალზედაც კვალთა,
 მწვანე მხრებს და ფეხებს ვერ ღლის
 ღორმუცელა

ყელამდე მინაშია და
 წლებიც უთვლია ბევრი,
 თიხისგან ნაკეთებია,
 ღვინის ჭურჭელი —

ეკიუპაჟი და ჰკოპეჟი...

შენ, ალბათ, ბევრჯერ ყოფილხარ ტურისტულ ლაშქრობაში მეგობრებთან ერთად, გიმგზავრია მანქანით, მატარებლით, გემით, მაგრამ ყოფილხარ მინის ქვეშ – ბუნების იდუმალ სამყაროში? დამტკბარხარ ბუნების განუმეორებელი ნახელავის ცქერით? გინახავს თოვლზე უთეთრესი ქვის ყვავილები და ფარდები, ქვის „ტყეები“, ქვისა და ყინულის ლოლუები, ჭერიდან ჩურჩხელებივით რომ ეშვებიან? გადაგიცურავს მინისქვეშა მდინარეები და ტბები? დაკიდებულხარ თოკით შავხახადაღებულ უფსკრულის პირზე, რომელში ჩაგდებული ქვაც დიდხანს მირახრახებს სიცარიელეში და ბოლოს სადღაც ჩაიკარგება?

თუკი ყოველივე ეს გაინტერესებს და არ გეშინია, მაშინ სამოგზაუროდ მოემზადე. ოღონდ, სანამ მოგზაურობას შეუდგებოდე, კარგად უნდა ივარჯიშო, შეისწავლო ბაგირზე გადაადგილება, ცურვა, ყვინთვა, კლდეზე ცოცვა. ყოველივე ეს მინის ქვეშ აუცილებლად გამოგადგება. პირველ ყოვლისა, უნდა დაძლიო სიბნელის შიში, რადგან მღვიმეებს ძლიერ უყვართ შეშინება, განსაკუთრებით – ახალბედებისა. აქ პატარა ნაპრალი უზარმაზარ სიღრუედ მოგეჩვენება, ორმო – უძირო უფსკრულად, დარბაზი კი ისეთ სიცარიელედ, რომელსაც არც ჭერი აქვს და არც კედლები. მღვიმეში ხშირად არარსებული რამ მოგეჩვენება. ზოგჯერ სწორედ ის მოგელანდება, რაც ყველაზე მეტად გაშინებს. ამიტომ უნდა დაძლიო სიბნელის შიში და ყური შეაჩვიო სიჩუმეს, უნდა ისწავლო სიჩუმის მოსმენა.

მინის ქვეშ მოგზაურობისას უნდა იქონიო თოკის კიბე ვერტიკალური მონაკვეთების დასაძლევად, რეზინის ნავი – მდინარეებისა და ტბების გადასაცურად; მშრალად შენახული ნათურების მარაგი, ვინაიდან მინის ქვეშ ძლიერი სინესტეა და ნათურა ხშირად გამოდის მწყობრიდან, განათების საშუალება კი სასიცოცხლოდ აუცილებელია, რადგან იქ ისე ბნელა, რომ თვალთან მიტანილ თითსაც ვერ დაინახავ.

იქ ნამდვილი უკუნეთია, მარადიული წყვდიადის სამეფო. სამაგიეროდ, თუ მინის ქვეშ სამოგზაუროდ გულდასმით მოემზადები, ნახვითა და განცდილით უთუოდ კმაყოფილი დარჩები. რას არ ნახავ იქ: ვრცელ მინისქვეშა დარბაზებსა და დერეფნებს, წყლით სანახევროდ ამოვსებულ გვირაბებს, რომელშიც ნავით გაისეირნებ, ქვის ჩურჩხელებსა და კელაპტრებივით აღმართულ სტალაგმიტებს, მოგუგუნე ჩანჩქერებსა და მომწვანო-მოშავოდ აფერადებულ უძირო ტბებს, ჭერზე ცაცებით თავდაღმა ჩამოკიდებულ ღამურებს, მშრალ გუბურებში მიმობნეულ მღვიმურ მარგალიტებს... მღვიმის შესასვლელთან კი – კაცობრიობის შორეული წინაპრის – პალეოლითელი ადამიანის ცხოვრებისა და სამეურნეო საქმიანობის ამსახველ საგნებსაც შეიძლება ნახაყდე.

ეს მასალები დიდ დახმარებას გაუწევს მეცნიერებს დედამიწის წარსულის ბოლო მონაკვეთის, ანუ მეოთხეული პერიოდის გამოცანების ამოცნობაში. ასე რომ, შენ სასარგებლო საქმის გაკეთებაც შეგიძლია.

Tóth Tibor 49 - kepguru.hu

განსაკუთრებით ყურადღებით უნდა ათვალიერო მღვიმის ჭერი და კედლები. ვინ იცის, იქნებ პალეოლითელი ადამიანის მხატვრობასაც ნაანყდე. ამას კი ფასდაუდებელი მნიშვნელობა აქვს მეცნიერებისათვის.

რამდენ საიდუმლოს ინახავს ჩვენი მიწისქვეშეთი?!

ქართველი მთამსვლელებისა და არქეოლოგების გაბედულმა ექსპედიციებმა ბევრი მნიშვნელოვანი რამ შესძინა მეცნიერებას. მაგალითად, თრეხვის გამოქვაბულში აღმოაჩინეს ქართული ეპიგრაფიკის უმნიშვნელოვანესი ძეგლი – ფეოდალური საქართველოს ერთ-ერთი გამოჩენილი ისტორიკოსის ლეონტი მროველის წარწერიანი ქვა.

დიდი მოვლენა იყო ლეგენდარული ბეთლემისა და ხვამლის საიდუმლოების გახსნა, რაც სასიქადულო მამულიშვილების – ალიოშა და ალექსანდრა ჯაფარიძეების ხელმძღვანელობით განხორციელდა.

ქობთავის მღვიმეში მიკვლეული ხელნაწერთა ფრაგმენტები და აბუხალოს უალრესად საინტერესო ფრესკები, ბეთლემისა და ხვამლის ქვაბ-სახიზრებში ნაპოვნი ერისმატერიალური და კულტურული ფასეულობანი ხომ თითო საიმედო მარცვალია ერის ისტორიის გრძელ ჯაჭვში, რომელიც, სამწუხაროდ, ავბედობის ჟამს აქა-იქ წყდება და კიდევ.

ვინ იცის, რამდენი ეროვნული განძი, ძვირფასი ხელნაწერი თუ ხელოვნების ნიმუში დაიკარგა უკვალოდ. საფიქრებელია, რომ ბევრი მათგანი მღვიმე-სახიზრებშია დამალული და ელის თავის აღმომჩენებს. ამიტომაც საჭიროა ჩვენი მიწისქვეშეთის, მღვიმეებისა და ქვაბ-სახიზრების გეგმაზომიერი, განუწყვეტელი და დაკვირვებულ კვლევა. მართლაც, რა უნდა იყოს იმაზე დიდი ბედნიერება, როცა საშუალება მოგეცემა, სიცოცხლე დაუბრუნო ერის მატიანის დიდი წიგნიდან გაფანტულ თუნდაც ერთ ფურცელს.

მაშ, ეძიებდე და ჰპოვებდე...

კენგურუს არდადეგები

კენგურუმ თავის შვილები
სწრაფად ჩაისვა ჩანთაში,
დასასვენებლად წაიყვანს,
ზღვაზე, სოფელში ან მთაში.

– ისიც ეყოფათ, ზამთარში
ჩანთაში რომ ისხდებიან,
სადმე კურორტზე წაიყვან,
ზამთრამდე გაკაჟდებიან.

კოდალამ უთხრა კენგურუს:

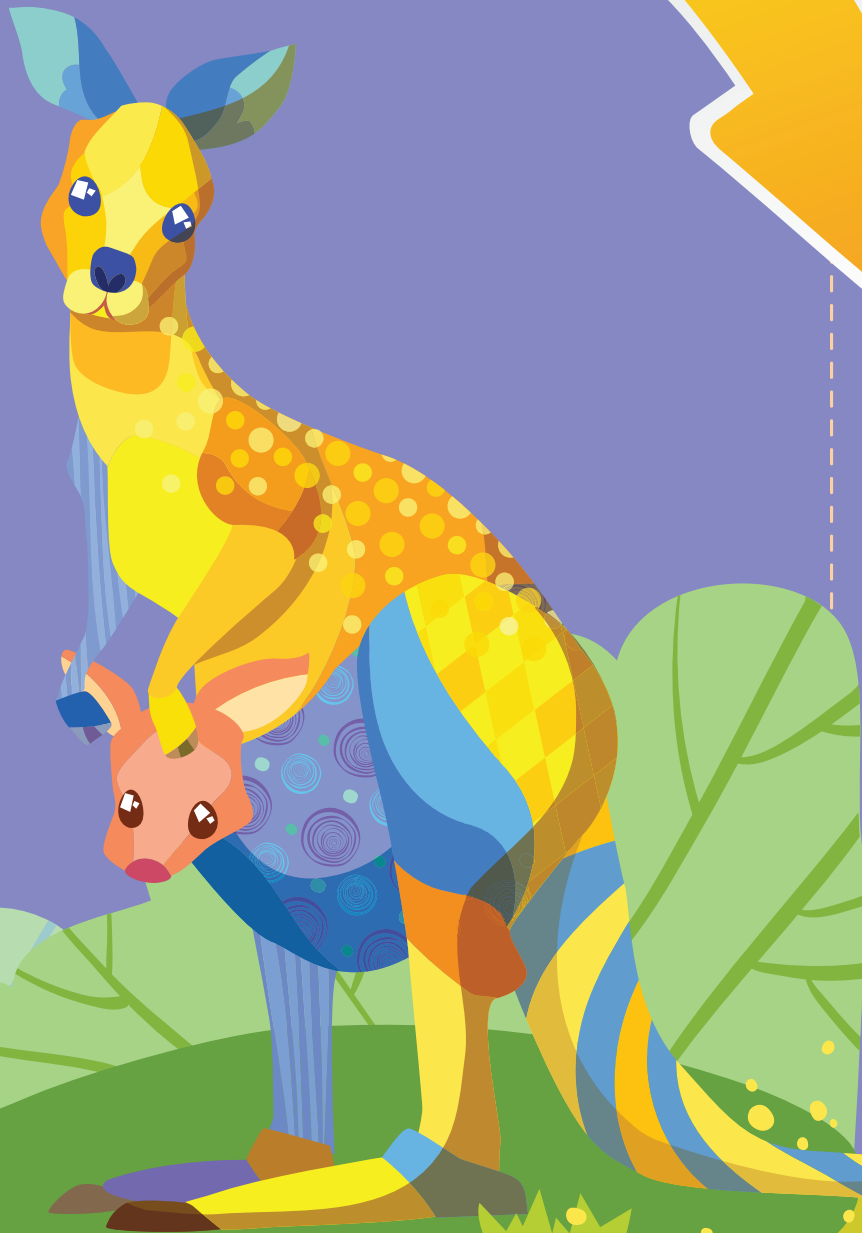
– კვალი გატყვია გარჯისო,
ფეხით გაუშვი ბავშვები,
ცოტათი გაივარჯიშონ.
რას დაგყავს ჩანთით, შეხედე,
ჩემს მშრომელ, ჭკვიან ბიჭებსო,
აგერ, უმცროსი ბარტყიც კი,
ერთად ცხრა ჭიას იჭერსო.

ენყინა დედა კენგურუს,
კოდალას უთხრა ბრაზითო:

– შენი ბარტყები ჯობია
ჩემს შვილებს, შენი აზრითო?
არ იცი, რა საშიშია,
ბავშვი რომ დედას სცილდება?
მინაზე დავსვა, ასე ხომ
ფეხები გაუცივდებათ.

მიუხედავად იმისა, რომ
კენგურუ ძირითადად
ავსტრალიის კონტინენტზე
ბინადრობს, ის მთელ
მსოფლიოში ერთ-ერთ
უსაყვარლეს ცხოველადაა
მიჩნეული და საუკეთესო
დედად ითვლება. ახალშობილი
მას 6-8 თვის განმავლობაში
ჩანთით დაჰყავს.

უპასუხეთ კითხვებს და
ერთად გავარკვიოთ, რა ვიცი
კენგურუების შესახებ:

ლორინა
ბელაქა-ნატროშვილი

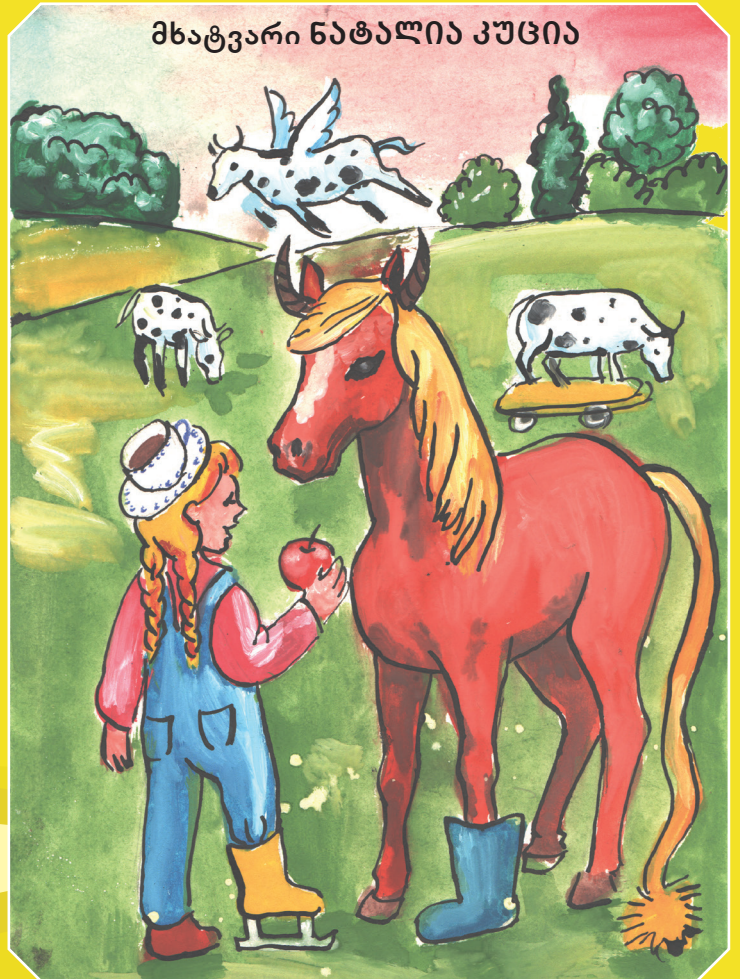
შარადა

ორბგერიანი ყვავილი,
ჩვენ რითაც წერა ვისწავლეთ,
თავში დანერე. შემდეგ რა?
ნუ ღელავ, არც აქ ინვალეზ.
გაუშლელ ვარდს მოაცილე
წინა მარცვალი, პატარავ,
სახელი არის ქართველის,
ვინც „დედა ენა“ გვასწავლა.

ამ წიგნთან ყველა შეხება,
ინვევს მშობლიურ სიტბოს,
ვნატრობ, ეს თბილი გრძნობა,
ამ თაობაშიც იგრძნონ.

ლორინა

მხატვარი ნატალია კუცია

იპოვე, რა შეცდომები
დაუშვა მხატვარმა!

1. დიდ ძუძუმწოვარ ცხოველებს შორის
კენგურუს ყველაზე პატარა ზომის
ახალშობილი ჰყავს. მისი სხეულის სიგრძე არ
აღემატება...

- ა. ზრდასრული კურდღლის სიგრძეს;
- ბ. 25 მილიმეტრს;
- გ. გიგანტური კაქტუსის სიგრძეს.

2. რამდენ წელს ცხოვრობს კენგურუ?

- ა. დაახლოებით, 12 წელს;
- ბ. ერთ საუკუნეს;
- გ. არ კვდება, თუ რამემ არ შეჭამა.

3. რომელი ქვეყნის გერბზეა გამოსახული
კენგურუ?

- ა. ინგლისის
- ბ. პაპუა-ახალი გვინეის
- გ. ავსტრალიის

4. ავსტრალიაში
პირველად ჩასულმა
ცნობილმა მოგზაურმა ჯეიმზ
კუკმა ჰკითხა ადგილობრივ
აბორიგენებს, რა ერქვა ცხოველს,
რომელიც ორ ფეხზე დახტოდა. მათ
უპასუხეს – „კენგურუ“, რაც მათ ენაზე
ნიშნავდა...

- ა. საუკეთესო ცხოველია;
- ბ. ეს ცხოველი ჩემია;
- გ. არ მესმის.

5. კენგურუებს ძლიერი უკანა ფეხები აქვთ,
რისი წყალობითაც მათი ნახტომის სიმაღლე
შეიძლება იყოს...

- ა. სამ მეტრზე მეტი;
- ბ. ეიფელის კოშკის სიმაღლე;
- გ. განუსაზღვრელი.

დედა უსათუოდ მოჩხედა

სოროს შესასვლელთან მდგარ სასონარ-კვეთილ პატარა წრუნუნა მიკრობას ვერაფრით გადაეწყვიტა, როგორ მოქცეულიყო: კიდევ ერთხელ ყურადღებით გაეჩხრიკა სახლის კუთხე-კუნჭული, იქნებ, რაიმე კბილჩასაჭიდისთვის მიეგნო, თუ ისევ ხელცარიელი დაბრუნებულიყო შინ.

მიკრობას, რომელსაც ეს უცნაური სახელი მომცრო ტანის გამო დიდმა პაპამ შეარქვა, მესამე კვირაა, დედა ავად ჰყავს. წევს ძონძებში გახვეული სნეული და მაღალი სიცხისგან გათანგული საკვებს ითხოვს, უფრო ხშირად კი – წყალს. როგორ უნდა მოიქცეს პატარა წრუნუნა, რომელიც მინაზე ხეირიანადაც არ ჩანს, რა წყალში გადავარდეს, დედას რომ უშველოს?! მიუხედავად დიდი საშიშროებისა, კიდევ ერთხელ შემოირბინა მთელი სახლი. სამზარეულოში თეთრ კარადასაც ბევრი უტრიალა, მაგრამ თქვენც არ მომიკვდეთ, მოხარშული ვერმიშელის პატარა ნარჩენის გარდა ვერაფერს მიაგნო. რა უნდა ექნა?! განზილებული შინ დასაბრუნებლად გაემზადა, მაგრამ ამ კუდს რაღა ეტაკა,

ძვრა რომ ვერ უყო? ბოლოს უკან მოიხედა და ვაი თქვენს მტერს, რაც იმან დაინახა: კატა ვასასის გაჰღვიძებოდა და მიკრობას კუდს განძრევის საშუალებას არ აძლევდა. წრუნუნა ჯერ წინააღმდეგობის განევას შეეცადა, მაგრამ რა წინააღმდეგობაზეა ლაპარაკი, როცა უშველებელი, გაალმასებული კატა თვალს არ აცილებდა. ანდა რისთვის უნდა ცდილიყო გადარჩენას; არ ერჩია, ერთხელ და სამუდამოდ ბოლო მოღებოდა მის წვალებასა და გაჭირვებას? შეიძლება, ასეც ჯობდა, მაგრამ ავადმყოფ მშობელს ვინ უპატრონებდა, წყალს მაინც ვინ მიანვდიდა? ამის გაფიქრებამ გული აუჩუყა და პატარა მწარედ ატირდა. ეს ჩვენთვის, ადამიანებისთვის არის თავგების წრიპინი აუტანელი და სრულიად გაუგებარი, თორემ ბევრის მნახველი ქარმაგი კატისთვის ყველაფერი ნათელი იყო. ვასასიმ კარგად შეათვალიერა მის წინ მდგარი აჩაჩულ-დაჩაჩული წრუნუნა, რომელსაც აშკარად ეტყობოდა მოუვლელიობა და პირველად თავის სიცოცხლეში შეეცოდა სათაგვეთის გვარის წარმომადგენელი. ყურა-

დღებით მოისმინა გაჭირვებაში ჩავარდნილი მიკრობას ამბავი და იგრძნო, რომ გული მასაც ჰქონდა. ერიჰა! ეტყობა, სიბერემ დარია ხელი, თორემ ადრე თათის ერთი დარტყმით მოუმთავრებდა ხოლმე საქმეს მის საბრძანებელში შეპარულ დაუპატიჟებელ სტუმრებს.

რამდენიმე წუთში დაბრუნდა ვასასი. პატარა ქალაქის პარკში აკურატულად ჩაეწყო სამიოდე კაკალი, ხუთი ცალი თხილი, ლორისა და ყველის მოზრდილი ნაჭრები და მუჭაზე მეტი ქარვასავით ყვითელი სიმინდი. მიკრობა თვალებს არ უჯერებდა, თავი სიზმარში ეგონა. ნუთუ ამხელა სიმდიდრეს მისი ოჯახისთვის იმეტებდა ვასასი? ვაჰა! ახლა ნამდვილად მოარჩენს და ფეხზე წამოაყენებს დედას. სანამ შინისკენ მოჰკურცხლავდა, წრუნუნა იქვე წამოწოლილ, ვითომ ჩაძინებულ კატას კისერზე ააცოცდა, ორივე თვალი ამოუკოცნა და გახარებულმა სოროში დურთა თავი.

მაკა კვაჭაძე

საქანელა

მამამ ანას კაკლის ხეზე ჩამოუბა საქანელა და მას მერე ანა მთელ დღეს აქანდება, ჩაქანდება. დგანან რიგში მეგობრები – ანას როდის მობეზრდება? ის კი სულაც არ აპირებს, სხვას დაუთმოს საქანელა. და როდესაც ანა ისევ აქანდება, დაქანდება, მიხვდება, რომ მარტო დარჩნენ ის და მისი საქანელა.

მხატვარი
როენა შელეზია

ურჩი ციყვი

დღეს ციყვები ქეიფობენ,
 სუფრაზე აქვთ რკო და თხილი.
 ტყეს აყრუებს ირგვლივ მათი
 ხარხარი და შეძახილი.
 სუფრის თავში ნაცარა ზის,
 სუფრის ბოლოს ჟღალი ციყვი,
 დაბადების დღეს ზეიმობს
 მათი შვილი – ურჩი, ბრიყვი...
 ერთ ადგილზე ვერ ისვენებს,
 დახტის, ბრუნავს ყირამალა,
 მაგიდიდან რკო და თხილი
 ერთიანად გადმოყარა.
 აღარ ესმის დარიგება
 არც დედის და აღარც მამის:
 ხან ხის ტოტზე დაეკიდა,
 ხან მოიგდო ზურგზე სკამი.
 მერე სტუმრებს დაერია –
 მათთვისაც კი დრო იპოვა,
 ყველას ზურგზე შეაყარა
 გადამხმარი ფოთლის გროვა.
 მაგრამ განა აპატიეს
 ციყვუნებმა ქცევა ცუდი?!
 დაიჭირეს და თავნება
 ჩამოკიდეს ხეზე კუდით.

მხატვარი
მარიამ სუპატაშვილი

ქართული
ხალხური
საგანძურნი

ვისიგორისხარ,
სომეცხსოვს?

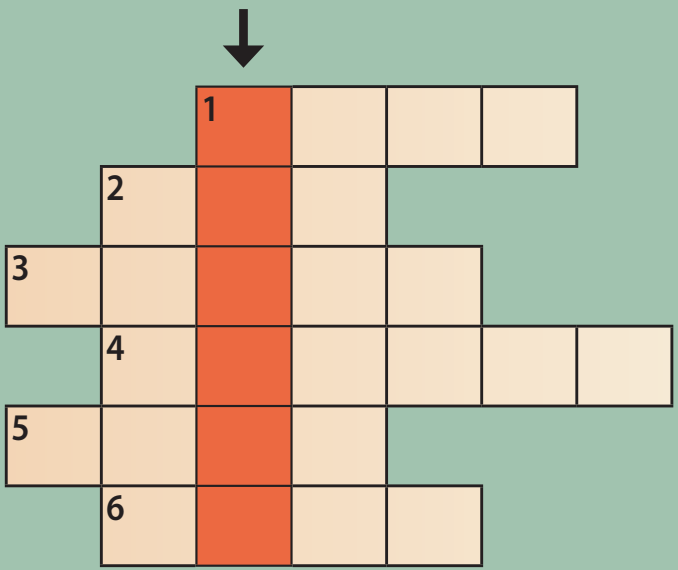
ფესვები

უკეთეგამბობს!

მომზადდა
6060 ორველმა

სიტყვების ზახდახშა

ამოხსენი კროსვორდი და
ისრით მინიშნებულ მნკრივში
ამოიკითხე **ღრუბლიანი**
ცივი ღღის კველი ქართული
სახელწოდება:

1. კარგის საპირისპირო;
2. დიდი ჩაქუჩი;
3. გაზაფხულის თვე;
4. ლომის კისრის ბალანი;
5. გაზრდილი ფისო;
6. ასასვლელ-ჩასასვლელი.

გამთხვევით
ქუჩნაღი
„დილა“

დარეკეთ ან
მიაკითხეთ პრესის
გავრცელების
სააგენტოს elva.ge
238 26 73; 238 26 74

იპოვეთ, რამდენი სასწავლო ნივთია გაბნეული ნახატში. სწორედ ამდენი თვით თუ გამოინერთ „დილას“, კურიერი ერთი წლის განმავლობაში სახლში მოგართმევთ ჟურნალს.

ჟურნალ „დილას“ 2013 წელს მიენიჭა არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლის სტატუსი

მთავარი რედაქტორი: დოქტორი ნინო ნიკოლოზიძე
ნახატი ყდაზე: იულია ნიკოპოსოვასი
მის.: ზანდუკელის ქ. 1, ტელ.: 2 93 69 77
<http://www.dila.ge>, ელ-ფოსტა: dila1904@yahoo.com,
facebook: საბავშვო გამომცემლობა დილა
ფასი: 2.50 ლარი

ჟურნალი გამოდის საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროსა და სსიპ „მწერალთა სახლის“ მხარდაჭერით.

საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტრო